

EL LLENGUATGE

Tornar-ne

El verb *tornar*, que té un camp de significació molt extens, té com a sinònims, significants «anar devers el lloc del qual hom havia partit», el seu compost *retornar* i el cultisme *regressar*. I, així mateix, amb el mateix valor que *tornada*, designant l'acció esmentada, es poden fer servir els substantius *retorn* i *regrés*. Notem que el substantiu derivat de *tornar* ha estat obtingut habilitant la forma femenina del seu participi passat i, en canvi, el que prové del seu compost *retornar* és el seu postverbal.

Les formes més usuals d'aquestes sèries de sinònims són, segurament, *tornar* i *tornada*. En tot cas, no hi ha dubte que *regrés* i *regressar*, formes d'origen culte, són gairebé exclusives de la llengua literària. Generalment, doncs, hom sol triar entre *tornar* i *retornar*, o entre *tornada* i *retorn*, d'una manera espontània, sense que la tria ofereixi cap problema. Però aquests mots poden ésser usats en alguns casos especials, sobretot en sentit figurat, sobre els quals els nostres repertoris lexicogràfics donen molt poca informació. Ens referim a les locucions adverbials de *tornada* i de *retorn*, que es poden integrar, si més no la primera, en una locució verbal: *estar de tornada* o *estar de retorn* (?). La Gran Enciclopèdia es limita a indicar, a tall d'exemple (per tant, sense definir-la), la locució verbal *estar de tornada*, i l'Alcover-Moll que *de retorn* equival a *de tornada*. Sembla, efectivament, que tant podem dir *Passa uns dies a la costa i, de tornada, em vindrà a veure*, com... *i, de retorn, em vindrà a veure*. Però *estar de tornada* (d'alguna cosa) s'usa també, en sentit figurat, significat que hom no hi dóna importància (a alguna cosa, o a res) i més aviat la desdenya

com a resultat o conseqüència de les seves experiències anteriors. Com hem dit, no hem sabut trobar als nostres diccionaris cap referència sobre aquest significat especial. L'ús que en coneixem sembla que es limita a l'expressió *estar de tornada*, però no *estar de retorn*, tal com llegim en algun text en què és evident la influència de models estranys. Però al costat de *estar de tornada* caldria indicar l'ús del simple verb *tornar* (amb un complement regit per la preposició *de*). La frase feta *Quan ell hi va jo ja en torno*, que el Fabra recull, s'acosta bastant a aquest ús, que exemplifica perfectament, però, una frase de C. Riba, del pròleg del Fabra: *...es pot dir que més aviat es tornava de tanta abundància*.